

maar daar staat tegenover, dat de Staten van Friesland ook eene meerdere diepte aan de kanalen hebben gegeven (2,10 in plaats van 1,80 meter), dan oorspronkelijk in de bedoeling heeft gelegen en dat er nog andere bezwarende conditiën zijn gesteld. Het verbeteren der kanalen heeft aan de provincie veel geld gekost en het onderhoud eischt bij voortduring groote offers; waarom mag nu niet een deel dezer kosten verhaald worden op hen, die van de plaats gevonden verbetering het grootste nut trekken en die het onderhoud het meest verzwaren? En het is algemeen erkend, dat juist de stoombooten en daaronder de groote in de eerste plaats voordeel trekken van de verbeteringen en dat zij de meeste schade toebrengen door afslag der oevers en verondieping van het vaarwater. De bewering van sommigen toch, dat de schade door de stoombooten aangericht kan worden voorkomen althans beperkt door strenge handhaving van het gebod om slechts met een minimum snelheid te varen, is weinig afdoende, daar in de praktijk blijkt, dat zoodanig gebod bezwaarlijk te handhaven is.

Vastgesteld 8 December 1888.

PIJNAPPEL.
VLIELANDER HEIN.
DE BRUYN.
SIX.
DE VOS VAN STEENWIJK.

EINDVERSLAG DER COMMISSIE VAN RAPPOORTEURS over het ontwerp van wet tot vaststelling der begrooting van de Algemeene Landsdrukkerij voor het dienstjaar 1889.

In eene afdeeling zijn bij gelegenheid van deze begrooting eenige klachten geuit, waarop men meende, dat het misschien voldoende zoude zijn de aandacht te vestigen om verbetering te verkrijgen.

Die klachten betroffen het *Bijblad* van de *Staatscourant* en hadden niet bij voorkeur betrekking op den laatsten tijd.

Het papier, waarop het *Bijblad* gedrukt wordt, scheurt licht; hetgeen vooral merkbaar is voor het publiek, dat de bladen ontvangt zonder omslag, met een touwtje saamgebonden. De bladen zijn meermalen ongelijk van grootte en scheef gesneden, hetgeen wederom tot slordig vouwen aanleiding geeft.

Het publiek ontvangt het gedeelte van het *Bijblad*, dat de bijlagen bevat, dikwijls laat. De leden der Kamers en de dagbladen, die onmiddellijk de zoogenaamde gedrukte stukken ontvangen, ondervinden het bezwaar hiervan niet. Maar het publiek, dat alleen het *Bijblad* krijgt, kan door die late toezending de gelegenheid derven om zich over eenig onderwerp tijdig tot de Tweede Kamer of tot leden dier Kamer te wenden. Zelfs komt het wel eens voor, dat de bijlagen in het *Bijblad* verschijnen nadat de wet, waarop zij betrekking hebben, reeds is aangenomen.

Ook bestaat ten aanzien der volgorde, die bij het afdrukken der bladen in acht genomen wordt, eene gewoonte, die minder goed werkt. Van verschillende nummers, dat is van verschillende onderwerpen, verschijnen gedeelten te gelijk; zoodat men van verschillende omvangrijke wetten of voorloopige verslagen of memoriën van toelichting of van beantwoording een stuk ontvangt. Dit moge uit een oogpunt van onpartijdigheid aan te bevelen zijn, voor eene goede en spoedige kennisneming is het niet bevorderlijk. Om niet op één onderwerp te laten wachten, laat men op alle wachten.

Voor het publiek levert dit bezwaren op, die om de hiervoren aangegeven reden door Ministers en Kamerleden niet gevoeld worden, maar waarop juist daarom des te meer de aandacht mag worden gevestigd.

De Commissie van Rapporteurs meent echter aan deze opmerkingen een welverdiend woord van lof te mogen toevoegen voor den spoed en de zorg, waarmede door de

Landsdrukkerij bij overstelpende drukte het werk wordt geleverd.

Vastgesteld 8 December 1888.

PIJNAPPEL.
VLIELANDER HEIN.
DE BRUYN.
SIX.
DE VOS VAN STEENWIJK.

EINDVERSLAG DER COMMISSIE VAN RAPPOORTEURS over het ontwerp van wet tot vaststelling der begrooting van uitgaven voortvloeiende uit de kooprijzen van domeinen, voor het dienstjaar 1889.

De behandeling van dit wetsontwerp in de afdeelingen gaf tot de navolgende opmerkingen aanleiding.

Eene breedvoerige gelachtenwisseling had plaats over de vraag of de Staat met meer of minder spoed tot den verkoop der domeinen moet overgaan, ook met het oog op de daarvoor naar veler oordeel ongunstige tijdsomstandigheden.

Vele leden verklaarden zich voor het behoud, vooral van de bosschen en heidevelden, die later tot bosschen kunnen worden aangelegd, en zij verklaarden dan ook met genoegen te hebben gezien, dat de Minister deze meening deelt, speciaal ook wat betreft de domeinen afkomstig van de dotatie van PRINS FREDERIK. Ook bij het verkoopen van andere onroerende goederen dan bosschen en heidevelden, werd door hen groote bedachtzaamheid aanbevolen.

Enige leden waren van een ander gevoelen; zij achtten den Staat weinig geschikt om met voordeel groote goederen te beheeren en waren daarom zooveel doenlijk voor verkoop gestemd. Wanneer de goederen in particuliere handen zijn overgegaan, zullen zij naar hun oordeel beter worden beheerd en meer opbrengen en dit is in het algemeen belang wenschelijk.

Vervolgens werd gesproken over de bestemming, die aan de opbrengst van verkochte domeinen gegeven moet worden.

Bij zeer vele leden stond het vast, dat die opbrengst niet onder de gewone middelen moet worden opgenomen. Evenmin als een particulier, behoort de Staat zijn kapitaal tot gewone uitgaven te gebruiken. Andere leden stelden hier tegenover, dat zulks ook in werkelijkheid niet geschiedt, maar dat het alleen de vraag is of het voorschrift met zoovele woorden in deze wet moet worden uitgedrukt.

In eene afdeeling werd het gevoelen verdedigd, dat het opnieuw beleggen der opbrengst in ander rentegevend goed de eenige rationeele wijze van handelen ware. Wanneer men toch met de opbrengst der domeinen schuld aflost of andere werken, zelfs staatsspoorwegen, bekostigt, waarvoor anders zoude zijn geleend, welke schulden na verloop van tijd uit de gewone middelen worden afgelost, doet men weinig anders dan die opbrengst aan de gewone middelen toevoegen; slechts wordt dan in langeren tijd verteerd wat anders in een jaar zoude worden opgebruikt. Het resultaat zal toch zijn, dat op een zeker tijdstip de schulden zullen zijn afgelost, maar de domeinen zijn verdwenen, terwijl, waren andere domeinen aangekocht, die domeinen nog aanwezig zouden zijn wanneer de schulden zouden zijn afgelost.

Afgescheiden echter van de vraag wat in theorie de beste wijze van handelen mag heeten, behooren naar veler oordeel zoolang de wet van 1848 (*Staatsblad* n°. 39) nog bestaat, hare bepalingen te worden in acht genomen. Zij hadden dan ook met bevreemding gezien, dat de Minister zoo plotseling, door eene later in dit wetsontwerp gebrachte wijziging, van deze wet en van de steeds gevolgde gewoonte is afgeweken. Eene regeling als deze moet niet afhankelijk zijn van de persoonlijke opvatting eens Ministers.

In eene afdeeling werd over gebrekkige toelichting van de posten dezer begrooting geklaagd en de samenvoeging van verschillende onderwerpen onder dezelfde rubriek,

waardoor de beoordeeling zeer bemoeilijkt wordt, betreurd. De wensch werd geuit dat eene volgende begrooting meerdere splitsing en toelichting zal geven.

Vastgesteld 8 December 1888.

PIJNAPPEL.
VLIELANDER HEIN.
DE BRUYN.
SIX.
DE VOS VAN STEENWIJK.

EINDVERSLAG DER COMMISSIE VAN RAPORTEURS over de ontwerpen van wet tot:

- 1°. wijziging der begrooting van Nederlandsch-Indië, voor het dienstjaar 1887 (hoofdstuk I. Uitgaven in Nederland);
- 2°. wijziging der begrooting van Nederlandsch-Indië, voor het dienstjaar 1887 (hoofdstuk II. Uitgaven in Nederlandsch-Indië).

Naar aanleiding van deze wetsontwerpen werd er de aandacht op gevestigd, dat sedert de invoering der wet van 7 Mei 1864 (*Staatsblad* n°. 35) tot 1883 steeds in ruime mate door het Indisch bestuur gebruik is gemaakt van de bevoegdheid om credieten te openen boven de begrooting. Alleen in de laatste vier jaren is van die bevoegdheid zeer spaarzaam gebruik gemaakt, waardoor het bewijs is geleverd, dat ook zonder dergelijke maatregelen in den dienst kan worden voorzien.

Terwijl vele leden het vertrouwen uitspraken, dat voor het vervolg op den genoemden goeden weg moge worden voortgegaan, wenschten sommigen daaraan het voorbehoud te verbinden, dat wanneer in enkele gevallen, die ook bij nauwkeurige raming en berekening niet zijn te vermijden, eene creditopening werkelijk in 's lands belang moet worden geacht, de vrees om in strijd te komen met het voorgestane beginsel daarvan niet moge terughouden.

Vastgesteld 8 December 1888.

PIJNAPPEL.
VLIELANDER HEIN.
DE BRUYN.
SIX.
DE VOS VAN STEENWIJK.

EINDVERSLAG DER COMMISSIE VAN RAPORTEURS over het ontwerp van wet tot vaststelling van het slot der rekening van de koloniale uitgaven en ontvangsten voor Suriname over het dienstjaar 1882.

In eene Afdeeling werd de vraag gedaan waaraan de late indiening van deze rekening is toe te schrijven en werd de wensch uitgesproken, dat de Minister maatregelen zal be-ramen om voor het vervolg vertraging te voorkomen.

Vastgesteld 8 December 1888.

PIJNAPPEL.
VLIELANDER HEIN.
DE BRUYN.
SIX.
DE VOS VAN STEENWIJK.

EINDVERSLAG DER COMMISSIE VAN RAPORTEURS over het ontwerp van wet tot definitieve vaststelling van de koloniale huishoudelijke begrooting van Suriname, voor het dienstjaar 1889.

De behandeling van dit wetsontwerp in de afdeelingen

gaf tot de volgende opmerkingen en beschouwingen aan-leiding.

§ 1. Vrij algemeen had men met voldoening gezien, dat dit jaar door eene tijdige indiening dit wetsontwerp vóór de Staatsbegrooting konde worden onderzocht, al ware het ook dat enkele leden eene grotere tijdsruimte hadden gewenscht tusschen de behandeling in de andere Kamer en het onderzoek in de Afdeelingen dezer Kamer. Eenige leden betuigden hunne tevredenheid over de vermindering der bijdrage, zonder dat aan eene behoerlijke voorziening in de behoeften wordt te kort gedaan.

§ 2. In het algemeen en vooral in zake het onderwijs werd de wensch uitgesproken, dat de nieuw benoemde Gouverneur denzelfden ijver, gematigdheid en onpartijligheid aan den dag zal leggen als zijn voorganger in hooge mate heeft betoond.

§ 3. Vele leden verklaarden met genoegen te hebben gezien, dat de pogingen der Regeering om de quaestie van de grensregeling met de Fransche bezittingen tot een goed einde te brengen aanvankelijk met succes zijn bekroond. Zij vertrouwden, dat het der Regeering zal gelukken deze zaak afdoende te regelen.

§ 4. Op het tot stand komen der bij art. 114 van het Regeeringsreglement gevorderde comptabiliteitswet werd door eenige leden aangedrongen. Men vroeg waarom niet in afwachting dezer wet de zaak bij Koninklijk besluit werd geregeld.

§ 5. Met instemming hadden in eene afdeeling eenige leden de verklaring van den Minister vernomen, dat hij niet voornemens is het geopperde denkbeeld over te nemen om in de bezetting der kolonie te voorzien door het korps mariniers. Veeleer gaven zij in overweging de thans bestaande krijgsmacht te vervangen door een korps politie of marechaussee.

§ 6. Bevordering der emigratie werd door vele leden wenschelijk geacht ook in de door den Minister aangegeven richting, om door den invoer van Javanen en Madureezen in dit opzicht onafhankelijk te worden van Britsch-Indië. Wanneer daartoe maatregelen werden genomen, was men van oordeel, dat verhuizing van gezinnen de voorkeur verdiende boven de gewone wijze van koelie-aanvoer. Zoo-doende kan eene kolonisatie worden verkregen, waarvan men heilzame gevolgen voor de kolonie wachtte. Alleen werd er op aangedrongen, dat de Regeering tijdig de noodige maatregelen zoude nemen, dat bij aankomst in de kolonie de emigranten behoorlijk werk en eene goede behandeling zullen vinden.

Het denkbeeld om Hollandsche werklieden, ook werkeloozen, naar Suriname over te brengen vond minder bijval, tenzij voor anderen dan veldarbeid. De deerlijk mislukte proef in vroegere dagen genomen maakte het, naar men meende, minder wenschelijk tot eene herhaling over te gaan.

Van andere zijde vroeg men of de proef destijds wel met de noodige zorg is genomen. Op zich zelf toch is de zaak zeker wenschelijk en men hechtte waarde aan de ondervinding, die den onlangs afgetreden Gouverneur de zaak warm deed aanbevelen.

In verband daarmee werd de wensch uitgesproken, dat de Regeering nauwkeurig zoude overwegen of het niet mogelijk ware den stroom onzer landverhuizers, die zich thans naar de Zuid-Amerikaansche Republieken richt, naar Suriname te leiden.

Men stelde er prijs op te mogen vernemen hoe de Regeering over deze zaak denkt.

§ 7. De nieuwe belastingverordening op het gedistilleerd heeft aan de suikerfabrikanten aanleiding gegeven tot hun adres van Mei 1888; men wenschte wel te vernemen, hoe